

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Obligationibus Specialibus Certorum Statuum, De
Sacramentis In Genere, Et In Specie, Et De Censuris Et Irregularitatibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDXXXIV.

VD18 90392167

Q. 5. Ad quid obligantur Domini & famuli erga se invicem?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41032

Q. 5. *Ad quid obligantur Domini & famuli erga se invicem?*

Resp. I. Secundum omnes, Domini tenentur 1. Gerere curam salutis famulorum & famularum, ex I. Tim. 5. *Siquis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* nam sunt ipsorum caput, & vices parentum erga eos gerunt: ideoque obligantur cum proportione ad ea, ad qua parentes erga liberos tenentur. Quare graviter tenentur curare, ut famuli & ancillares ad salutem necessarias calleant, peccata & occasiones peccati vitent, Dei & Ecclesiae praecepta servent, Sacramenta tempore debito frequentent; item bona exempla iis praebere, graviter delinquentes corrigere, & iis invigilare, *Attende domesticis tuis.* Eccli. 32.

2. Tenentur alimenta congrua praebere, & tempore statuto mercedem justam solvere. *Domini quod justum est & aequum, servis praestate: scientes quod & vos Dominum habetis in Caelo.* Col. 4. *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane.* Levit 19. Nec possunt ante terminum elapsum domo dimittere sine justa causa: quia violarent contractum. Quod si Dominus sine justa causa se tenente ex parte famuli, invitum eum dimittat ante tempus condictum, tenetur ei integrum stipendium dare, perinde ac si toto illo tempore ei serviisset; nisi alteri eo tempore servierit, l. 37. ff. *locati.* nam conductor pensionem solvere tenetur;

netur, quando re vel operâ conducta usus non est, ob causam se tenentem ex parte sua. Si verò invito Domino & sine justa causa famulus discedat, nihil ei conceditur in foro externo; at in foro conscientiae debetur ei merces pro rata temporis quo servivit, nisi aliud ferat pactum, vel exitu suo intempestivo damnum Domino intulerit, retentâ mercede aut illius parte compensandum; quia opera præstita est digna pretio, quo privari non potest in poenam, nisi ex conventionem, vel per sententiam Judicis. *De Lugo & alii.*

Tenentur eos non asperè ac superbè tractare, sed benignè tanquam Fratres in Christo & cohæredes vitæ aternæ, quos debent sicut se ipsos diligere. *Et vos Domini eadem facite illis, remittentes minas: scientes quia & illorum & vester Dominus est in Cælis: & personarum acceptio non est apud eum.* Ephes. 6. Unde peccant si domesticos contumeliis afficiant, ut si appellent Diabolos, canes, &c. si immoderato labore vexent, &c.

4. Tenentur curare, ut in eorum morbis ac infirmitatibus auxilia temporalia & spiritualia non desint. Juxta multos tamen seclusa pactione vel consuetudine, non tenentur ex justitia famulis alimenta & stipendium dare toto tempore morbi diuturni: nam hæc debentur solum propter operas quotidianas, & conductor nihil tenetur solvere dum re vel operâ sibi locatâ uti non potest, ob causam provenien-

tem ex parte locatoris vel rei locatæ. Itera non tenentur solvere impensas pro eorum curatione, nisi sint modicæ, vel nisi versentur in necessitate. Postulat tamen charitas, ut impensas saltem modicas faciant pro eorum curatione & alimentis; & hæc est praxis timoratorum. Imò charitas eos obligat ad gratis præstanda famulis pauperibus omnia, quibus indigent, si ea possint præstare.

5. Tenentur famulos expellere, qui liberos, aliosve domesticos, verbis vel moribus pravis corrumpunt, si reprehensione non emendentur *S. Carol. Instruct. Confess. & Concil. Mediol.* 3. nam tenentur à suis causis & occasiones peccandi amovere.

Resp. II. Famuli & ancillæ debent suis Dominis amorem, reverentiam, obedientiam, & fidelitatem. *Ex I. Tim. 6. Servi Dominos suos omni honore dignos arbitrentur.* & *Ephes 6. Servi obedite Dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri sicut Christo: non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut Domino, &c. ex ad Tit. 2. Non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes.* Itaque tenentur Dominis suis eadem præstare cum proportione, quæ Filii parentibus: nam Domini erga illos parentum vicibus funguntur. Et insuper tenentur ex iustitia fideliter servire ac laborare, munus sibi
com:

commisſum rectè obire, & res ſibi creditas diligenter curare ac ſervare: nam ad hæc præſtanda ſtipendio conducti ſunt, & ex contractu oneroſo obligantur.

Hinc mortaliter peccant 1. Si in re magni momenti non obediant. 2. Si peccata ac defectus familiæ aliis referant. 3. Si non benè laboraverint toto tempore designato, & obſequia debita negligenter præſtent; & tenentur tum ad reſtituendum partem ſtipendii, pro rata laboris omiſſi; nam non habent juſ niſi ad ſtipendium labori & operæ impenſæ congruens; tum ad compenſandum damnum & lucrum ceſſans, quia fuerunt injuſta illorum cauſa, cum ſequantur ex omiſſione diligentia ac operæ ex juſtitia debita. Idem dic de aliis operariis conductis. 4. Si de bonis dominorum diſponant ſine eorum conſenſu. 5. Si grave damnum inferri permittant, cum impedire poſſint; vel videntes inferri taceant, nec moneant Dominos, ſive illud inferatur ab extraneis (quod certius eſt, & ita fere habet communis gentium ſenſus, ait Leſſius) ſive à confamulis, etiam in rebus, quarum cura ſibi ſpecialiter commiſſa non eſt; tenenturque illud reſarcire in defectum aliorum: nam famuli omnes tenentur ex juſtitia non permittere, ut damnum hero à quoquam inferatur: nemo enim famulum vel ancillam accipit, niſi cum hoc pacto tacito, ut impediatur ejus damnum, ſi poſſit. Deinde domeſtici aliter &

I 2

magis

magis tenentur impedire damnum heri sui, quam extranei, qui ad id ex charitate tenentur. Domestici verò, quibus specialiter domus vel alia res commissa est, tenentur insuper magna cura eam custodire, & diligenter invigilare, ne quid damni in ea patiatur Dominus.

6. Si ante tempus condictum discedat sine justa causa: nam ex contractu, ideòque ex iustitia tenentur toto illo tempore servire: & sic tenentur resarcire damnum, quod Dominus inde patitur, ut si majore pretio alium conduxit, &c. Omnis enim iniustitia damnosa parit obligationem restituendi.

Q. 6. Quenam sunt obligationes Magistrorum, & Discipulorum?

Resp. Inter Magistros, Pædagogos & Discipulos est quodam modo eadem obligatio, quæ inter parentes & liberos: nam Magistri & Pædagogi vices parentum erga Discipulos gerunt in iis, quæ ad studia & bonos mores spectant.

Sed speciatim Magistri & Pædagogi graviter peccant. 1. Si cum non sunt idonei nec sufficienter docti ad hoc munus rectè ac utiliter obeundum, illud suscipiant, aut non dimittant, aut se ad illud idoneos non præstent. 2. Si Discipulorum progressum in litteris non sedulò promoveant. 3. Si non satis studeant ipsi, ut rectè officio fungantur. 4. Si ex proposito falsa ut vera doceant, vel superstitiosa
aut